education

Department of Education
FREE STATE PROVINCE

GRAAD 12 - EKSAMEN

REKENINGKUNDE - JUNIE 2023

VRAESTEL 1

PUNTE: 150

NASIENBEGINSELS:

Strafpunte vir vreemde items is slegs van toepassing indien ‘n kandidaat nie punte op ‘n ander plek in die vraag vir daardie item verloor het nie (geen vreemde-item-strafpunte vir misplaaste items nie). Geen dubbelpenalisering toegepas nie.

2. Strafpunte vir plasing of swak aanbieding (bv. Besonderhede) is slegs van toepassing indien die kandidaat punte vir die bedrae vir daardie item verdien het.
3. Tensy ander vermeld ken volpunte toe vir korrekte antwoord. Indien die antwoord foutief is, merk die bewerkings.
4. Indien ‘n vooraansuiweringsyfer as ‘n finale syfer getoon word, ken die bewerkingspunt toe vir daardie syfer (nie die metodepunt vir die antwoord nie). Let wel: As syfers aangedui in memo vir komponente of bewerkings, dra hierdie nie die metode punt van die finale antwoord ook nie.
5. Tensy anders getoon, moet die positiewe of negatiewe effek van enige syfer in ag geneem word om die punt toe te ken. Indien geen + of – teken of hakie voorsien is nie, aanvaar dat die syfer positief is.
6. Waar aangedui word, ken deelpunte toe om die kwaliteit van antwoorde van kandidate te differensieer.
7. As die kandidaat meer as die verwagte aantal antwoorde gee, kontroleer alle antwoorde en gee die voordeel aan die leerder. Strawwe kan toegepas word vir vreemde inskrywings as kandidate volpunte verdien vir die vraag (maks. -2 per vraag)
8. Hierdie memorandum is nie vir verspreiding in die publiek nie' omdat sekere items dalk verkeerd gehanteer is. Aanpassings is gemaak a.g.v. sekere vrae
9. Waar strafpunte toegepas word, kan die punte vir daardie afdeling van die vraag nie as 'n negatiewe syfer getoon word nie. Waar metodepunte toegeken word vir bewerking, moet die nasiener die redelikheid van die bewerking ondersoek voor die punt toegeken word.
10. Waar metodepunte toegeken word vir bewerking, moet die nasiener die redelikheid van die bewerking ondersoek voor die punt toegeken word.
11. 'Bewerking' beteken kontroleer bewerking. 'Een deel korrek' beteken bewerking en een deel korrek. Let wel: kontroleer bewerking moet +, -, x, ÷, wees of per memo.
12. In bewerkings, moet nie punte toeken nie vir bewerking as teller en noemer omgeruil is – hierdie is ook van toepassing op verhoudings.
13. Met die toekenning van metodepunte, maak seker dat kandidate nie volpunte kry vir enige vir enige item wat foutief is nie, ten minste gedeeltelik. Dui aan met 'n ☒.
14. Wees bedag daarop dat party kandidate geldige alternatiewe buite die memorandum verskaf. Neem kennis dat een kommentaar meer as een aspek kan aanspreek
15. Kodes: f = vreemde item; p = plasing/aanbieding.

Hierdie nasienriglyn bestaan uit 10 bladsye.

Kopiereg voorbehou

VRAAG 1

1.1.1

JULIANA BPK. **STAAT VAN OMVATTENDE INKOMSTE (INKOMSTESTAAT) VIR DIE JAAR GEËINDIG 28 FEBRUARIE 2023**		
Verkope (5 580 000 – 180 000) x 1,75 = 9 450 000 ✓☑* 180 000 x 80% = 144 000 ✓☑*	9 594 000	☑*
Koste van verkope	**(5 580 000)**	
Bruto wins Bewerking **6**	4 014 000	☑
Ander bedryfsinkomste	215 250	
20 125 een punt 20 125 een punt Huurinkomste (255 500✓ – 40 250 ✓✓)	215 250	☑*
Bruto inkomste Bewerking **5**	4 229 250	☑
Bedryfsuitgawes	(2 819 250)	☑*
Salarisse en lone	**986 550**	
Ouditfooie (112 800✓ + 28 200✓✓) x 100/80	141 000	☑*
Direkteursfooie (833 000✓ + 49 000 ✓✓) x 36/34	882 000	☑*
Advertensies (39 980✓ + 3 460✓✓)	43 440	☑*
Diverse uitgawes	766 260	✓
Bedryfswins **14**	1 410 000	
Rente inkomste balanserende bedrag (aanvaar -we bedrag)	154 200	☑
Wins voor rente uitgawes NWVB + Rente uitgawes	1 564 000	☑*
Rente uitgawes	(277 200)	✓
Netto wins voor belasting NWNB + Inkomstebelasting	1 287 000	☑
Inkomstebelasting (345 000 + 41 100)	(386 100)	✓☑*
Netto wins na belasting **6**	**900 900**	

31

Vreemde items -1 maks

*een deel korrek

1.1.2 GEWONE AANDELEKAPITAAL
GEMAGTIGDE AANDELEKAPITAAL

1 000 000 gemagtigde aandele

UITGEREIKTE AANDELEKAITAAL Indien geen hakies, kontroleer bewerking

600 000✓	Gewone aandele op 1 Maart 2022	7 200 000	✓
(100 000)✓	Aandele teruggekoop (GAP: R12,00) ✓	(1 200 000) Een deel korrek	☑
300 000✓	Aandele uitgereik balanserende bedrag	4 800 000	☑ bewerking
800 000☑ bewerking	**Gewone aandele op 28 Februarie 2023**	**10 800 000**	

8

Kopiereg voorbehou

BEHOUE INKOMSTE Indien geen hakies, kontroleer bewerking

Saldo op 1 Maart 2022	balanserende bedrag	459 000	☑
Netto wins na belasting		900 900	✓
Aandele teruggekoop (100 000 x R3)	een deel korrek	(300 000)	✓☑
Gewone aandele dividende		(384 000)	☑
Interim dividende (500 000 x 0,24)	een deel korrek	120 000	✓☑
Finale dividende		264 000	✓
Saldo op 28 Februarie 2023		**675 900**	

8

1.1.3 EKWITEIT EN LASTE AFDELING VAN DIE STAAT VAN FINANSIËLE POSISIE (BALANSSTAAT) OP 28 FEBRUARIE 2023:

AANDEELHOUERSEKWITEIT	**11 475 900**	
Gewone aandelekapitaal	**10 800 000**	
Behoue inkomste	**675 900**	
NIE-BEDRYFSLASTE	1 695 000	
Lening BNF Bank 33 500 x 12 402 000 – 246 000 **(1 975 800** + 277 200✓ – 402 000✓✓) – 156 000✓✓ 1 851 000 vier punte **6**	1 695 000	☑*
BEDRYFSLASTE	1 361 210	☑*
Handels- en ander betaalbares (779 200✓ + 40 250☑ + 28 200☑ + 3 460☑ + 49 000 ☑) huur inkomste ouditfooie advertensies direk fooie	900 110	☑*
Aandeelhouers vir dividende	264 000	✓
SAID: Inkomstebelasting	41 100	✓✓
Huidige gedeelte van lening sien lening bo	156 000	☑
TOTALE AANDEELHOUERSEKWITEIT EN LASTE **12**	14 532 110 AB + NBL + BL	☑

18

Vreemde items F -1 maks -2
SAID en gedeelte van lening kan onder Handels en ander betaalbares ingesluit word

TOTALE PUNTE
65

VRAAG 2

2.1

2.1.1	Hefboom	✓
2.1.2	Solvensie	✓
2.1.3	Winsgewendheid	✓

3

2.2 LONGDIVE BEPERK

2.2.1

	BEWERKING		ANTWOORD
(i)	**Drawaarde van voertuie op 1 Maart 2022** 2 640 000 – 990 000	**1**	1 650 000 ✓
(ii)	**Drawaarde van voertuig verkoop** 94 000 x 20/100 x 9/12 **OF** 286 000 ✓ – 192 000 ✓ – 14 100 ✓☑ een deel korrek 94 000 **OF**: 286 000 – (192 000 + 14 100) 206 100 twee punte en een metodepunt	**5**	79 900 ☑ een deel korrek
(iii)	**Totale waardevermindering op toerusting** 660 000 x 10% = 66 000 (DW is 30 000) Oud: 30 000 – 1 = 29 999 ✓✓ Nuwe: 156 000 x [10/100 x 6/12] = 7 800 ✓☑ enige een deel korrek	**5**	37 799 ☑ een deel korrek

11

2.2.2 Bereken die volgende bedrae vir die 2023 Kontantvloeistaat:

BEWERKING	ANTWOORD
Inkomstebelasting betaal + 18 800✓ – 288 000✓ + 29 550✓ **OF** – 18 800 + 288 000 – 29 550 **OF** 18 800 (288 000) 29 550	(239 650) ☑ een deel korrek
Dividende betaal 252 800 twee punte + 190 000 ✓ + 585 300 ✓ – 332 500 ✓ **OF** – 190 000 – 585 300 + 332 500 **OF** (190 000) + (252 800)	(442 800) ☑ een deel korrek

4

4

2.2.3

NETTO VERANDERING IN KONTANT EN KONTANT-EKWIVALENTE		(177 800) ☑*
Openingsaldo (69 000 + 6 000)	beide	75 000 ✓
Eindsaldo (– 111 800 + 9 000)	moet in hakies wees	(102 800) ✓☑*

☑* een deel korrek

4

2.2.4 Bereken die volgende finansiële aanwysers op 28 Februarie 2023:

BEWERKING	ANTWOORD
% Winsopslag behaal $\frac{4\ 300\ 000\ ✓}{8\ 600\ 000\ ✓}$ x $\frac{100*}{1}$ (12 900 000 – 4 300 000)	50%☑ Bewerking, een deel korrek
Vuurproefverhouding 970 500 + 9 000 (1 535 000 – 555 500) twee punte; geen deelpunte 979 500 ✓✓ : 653 000 ✓	1,5 : 1☑ Bewerking, een deel korrek & indien in vorm x : 1
Nettobatewaarde per aandeel (NBW) $\frac{9\ 960\ 000\ ✓}{1\ 000\ 000\ ✓}$ x 100* (vir sente)	996,0 sent OF R9,96 ☑ Bewerking, een deel korrek kan nie % wees nie. Moet R of sent wees x 100
% Opbrengs op gemiddelde aandeelhouersbelang (OOAHB) $\frac{612\ 000\ ✓}{½\ ✓(9\ 960\ 000 + 8\ 640\ 000)✓}$ x 100* 9 300 000 twee punte	6,6% ☑ Bewerking, een deel korrek en x 100

3

4

3

4

TOTALE PUNTE
40

VRAAG 3

3.1 **Shadow is van mening dat Candy Bpk. beter kontrole oor haar netto bedryfsbates en likiditeit het. Verduidelik waarom sy so voel. Haal DRIE finansiële aanwysers aan.**

Finansiële aanwyser ✓ ✓ ✓ Bedrae en bedrae ✓ ✓ ✓

- Bedryfsverhouding is 1,9:1 en Cola is 0,8:1 (met 1,1:1)
- Vuurproefverhouding is 0,8:1en Cola is 0,3:1 (met 0,5:1)
- Voorraadomsetsnelheid is 6 keer per jaar en Cola is 4 keer per jaar (2 keer)
- Debiteure betaal in 30 dae en Cola betaal in 39 dae (9 dae)

6

3.2 **Lewer kommentaar oor die graad van risiko en hefboom van elke maatskappy. Verduidelik hoe dit Shadow se keuse van 'n maatskappy sal beïnvloed.**

Finansiële aanwysers en bedrae: risiko – beide ✓ Kommentaar: risiko – beide ✓
Finansiële aanwysers en bedrae: hefboom – beide ✓ Kommentaar: hefboom – beide ✓

CANDY BPK.
Finansiële aanwyser
Skuld-ekwiteitsverhouding is 1,2 : 1
Opbrengs op totale kapitaal aangewend is 18,1%

Verduideliking:
Candy Bpk. het 'n hoë risiko – maak te veel staat op lenings, sal sukkel om addisionele lenings te bekom.
Positiewe hefboom - Maak effektief gebruik van lening om wins te genereer OOTKA is hoër as rente op lening.

Finansiële aanwysers en bedrae: risiko – beide ✓ Kommentaar: risiko – beide ✓
Finansiële aanwysers en bedrae: hefboom – beide ✓ Kommentaar: hefboom – beide ✓

COLA BPK.
Finansiële aanwyser
Skuld-ekwiteitsverhouding is 0,5 : 1
Opbrengs op totale kapitaal aangewend is 10,3%

Verduideliking:
Candy Bpk. het 'n lae risiko – maak meer staat op aandelekapitaal, behoort maklik addisionele lenings te bekom.
Negatiewe hefboom - Maak nie effektief gebruik van lening om wins te genereer /OOTKA is laer as rente op lening.

8

3.3 **Sy is van mening dat die verdienste per aandeel (VPA) van Candy Bpk. van 520 sent eintlik beter is as die 690 sent van Cola Bpk. Verduidelik waarom haar redenasie korrek is.**

Vergelyk EPS met NBW/MP ✓ bedrae/persentasie beide ✓ ✓

Candy Bpk: VPA met NBW is 520/780 of 66,6%
Cola Bpk: VPA met NBW is 690/1100 of 62,7%
OF
Candy Bpk: VPA met MP is 520/650 of 80%
Cola Bpk: VPA met MP is 690/1200 of 57,5%

3

3.4 **Lewer kommentaar oor die waarde van die aandele van die twee maatskappye op die Johannesburg Sekuriteitebeurs (JSE). Verduidelik waarom dit Shadow se keuse van maatskappy kan beïnvloed.**

Finansiële aanwyser en bedrag ✓✓ ✓✓ Verduideliking ✓ ✓

CANDY BPK

Finansiële aanwyser: JSE prys 650c en is minder as die NBW van 780c

Verduideliking:
Die netto batewaarde van die aandele is hoër as die markprys wat aandui dat daar is 'n lae aanvraag van die aandele **OF** hierdie aandele mag dalk te laag geprys/onderwaardeer wees.

COLA BPK.
Finansiële aanwyser: JSE prys 1 200c en is hoër as die NBW van 1 100c

Verduideliking:
Markprys is hoër as die NBW wat aandui dat daar 'n groot aanvraag vir hierdie aandele is **OF** hierdie aandele mag dalk te hoog geprys/oorwaardeer wees.

6

3.5 **Vergelyk en lewer kommentaar oor die dividend uitbetalingsbeleid van die twee maatskappye.**

Berekening ✓✓ ✓✓ Kommentaar ✓ ✓

CANDY BPK. $\frac{130}{520}$ x 100 = 25%

Kommentaar:
Verdeel 25% van die verdienste/Hou geld terug (75%) vir toekomstige uitbreidings / Nie nodig om lenings aan te gaan nie.

COLA BPK: $\frac{690}{690}$ x 100 = 100%

Kommentaar:
Verdeel 100% van die verdienste / Hou korttermyn beleggers (aandeelhouers) gelukkig / Direkteure wil weer verkies word. / Skep guns in die mark om vraag na aandele op JSE te verhoog en sodoende aandeelpryse te laat styg.

6

3.6 **Behalwe vir bostaande punte, verduidelik waarom Shadow ook na die onderstaande punte sal kyk indien hy in 'n maatskappy wil belê. Verskaf 'n rede vir elke verduideliking.**

Tipe ouditverslag en kommentaar:

Tipe ✓ Kommentaar ✓✓ deelpunte kan toegeken word

Ongekwalifiseerde ouditverslag

Verskaf 'n redelike versekering dat die finansiële state betroubaar/goed foutvry is en dat die ouditeure geen bedrog of foute gevind. ✓✓ | 3

Reputasie van die direkteure: ✓✓✓ deelpunte kan toegeken word

Hulle moet 'n goeie reputasie het / toepaslike ondervinding en hardwerkend/ goeie werksetiek.

OF

Om te verseker dat aandeelhouers se beleggings is in goeie hande omdat hulle die maatskappy bestuur met die aandeelhouers se fondse. | 3

TOTALE PUNTE
35

VRAAG 4

4.1

4.1.1	C	✓
4.1.2	A	✓
4.1.3	D	✓
4.1.4	B	✓

4

4.2 **Noem TWEE partye wat in 'n maatskappy se ouditverslag geïnteresseerd sal wees**

Enige TWEE ✓ ✓ een punt elk

- Krediteure
- Aandeelhouers
- Werkers
- Vakbonde
- SAID
- Banke
- Direkteure

2

4.3 **Aan wie is die ouditverslag gerig? Gee 'n rede vir jou antwoord.**

Die aandeelhouers. ✓

Hulle is die eienaars van die maatskappy en het die ouditeure aangestel. ✓

2

4.4 **Gee TWEE voorbeelde van ouditbewyse wat die ouditeure sou benodig om die oudit af te handel.**

Enige TWEE ✓ ✓ een punt elk

Bateregisters; Joernale; State van debiteure; Fisiese inspeksies; Getekende kontrakte; Brondokumente (lys bv. fakture, kwitansies, ens. slegs een punt); Krediteurestate; Bankstate

2

TOTALE PUNTE
10

Kopiereg voorbehou